

A SPACE ONLY BECOMES
ARCHITECTURE WITH LIGHT.

Med LED er lys ikke bare lys. Teknikken giver lysdesignere en unik mulighed for at gentænke både armaturer og lysets værdi.

LYS ER DET NYE SORT

LYSDESIGNERENS NYE STORHEDSTID?

Indlæg af Helle Liebing, Indretningsarkitekt mDD. LIEBING DESIGN. Foto: Mikkel Toksværd

Før i tiden havde vi kun lys i TV'et, PH-lampen og akvariet, men nu er der lys i alt hvad teknikken kan proppes i. Vi omgiver os med lys i alt fra sportssko og smartphones til mediefacader og virtuel reality. Lysdesignere må virkelig få deres storhedstid nu, og meget behændigt starter der i år en ny lysdesignuddannelser i Danmark, hvor der undervises i det gode lys.

Der er en underfundighed i lysbranchen hvor det hævdes, at for at lave godt lys skal du kunne lave mørke. Det vil derfor ikke være mystisk, hvis undervisningen i det rumskabende lys vil få overskriften "Det gode mørke".

Vi er lidt nogle særlinge, der stadig foretrækker det varme funktionsrettede lys, hvor vi vælger lyskilder med det rette forhold mellem energiforbrug, ydeevne og lysets farvetemperatur. I Skandinavien bruge vi lyset aktivt til at skabe stemninger og mindre sociale rum – et rum i rummet, og så har vi det danske fænomen "hygge", som består i at tænde stearinlys, selv om rummet er rigeligt lyst til at vi kan se hinanden.

Modsat er det i andre dele af verden, hvor der gerne bruges koldt lys og mange lidt groft sagt er tilfredse med lysstofrør eller en blottet sparepære, og hvor brugen af stearinlys er forbundet med død og kirkelige ritualer.

Der er ingen større ændring i, at der stadig er store kulturelle forskelle i hvad vi opfatter som godt lys. Så når mellemøstlige lande skaber stemning, så er det i stærkt koldt lys, som skal signalere rum, plads og storhed, lige som en hyggelig middag på en Græsk restaurant formodentlig stadig bliver indtaget i mindst 500 lux.

LYSET STYRER VORES LIV

Hele 80 % af vores sanseindtryk forgår gennem øjet, så det er utrolig vigtigt at vi omgiver os med det gode lys. Det er ganske sikkert at lys har stor betydning for menneskets sundhed og trivsel og at dagslys har både visuel, biologisk og emotionel effekt.

Danmarks ældste vinduesfabrik

– det professionelle valg
siden år 1885

*Specialister indenfor koblede
vinduer og døre*

*Producerer også moderne
træ/alu elementer*

Gl. Landevej 14, Obbekjær
6760 Ribe
T: +45 75 44 12 42
F: +45 75 44 12 88
E: info@obbekjaer-vinduer.dk
www.obbekjaer-vinduer.dk

Det kommer nok ikke bag på nogen at lyset styrer vores døgnrytme, det indre ur. Lyset er medvirkende til at vi i de sene aftentimer får et højt indhold af melatonin i blodet og stigende indhold af kortisol lige før opvågning. Begge dele er afgørende for en god nattesøvn.

Undersøgelser viser at det er vigtigt at få lys nok til at stimulere døgnrytmen, og at demente og også børn med ADHD får en roligere adfærd og ikke mindst søvn, hvis de får nok lys i morgentimerne.

I psykiatrien arbejdes der med dagslyssrytmer i lysarmaturer, der ser ud til at have stor effekt på patienterne, og personalet kan tilmed ved hjælp af varieret lysintensitet og farve berolige patienter og minimere konflikter.

Ifølge Syddansk Sundhedsinnovation er farve og intensitet ikke kun afgørende for stemning, hvilket ses i, at sygehuspatienter i sydvendte rum har kortere indlæggelsestid og mindre forbrug af smertestillende medicin end patienter i nordvendte rum, lige som at depressive oplever, at deres medicin virker bedre, når de har fået passende mængder lys.

I den virtuelle verden arbejdes der meget med lys i blandt andet computerspil. Medieteknologien er et kæmpe område, hvis udvikling jeg ikke har indsigt i. Jeg tænker blot tanken, at hvis der i computerspil indarbejdes seriøs dagslyssimulering, der følger dagens rytme, så kan vi vel godt pakke vores formummede holdning sammen om, at det er usundt for børn at sidde mange timer foran computeren.

A SPACE ONLY BECOMES ARCHITECTURE WITH LIGHT

Listen af kendte og formodede effekter er lang, så der er masser at gå i gang med. Det bliver spæn-

dene, om vi i fremtiden vil se flere lysdesigns, der er iscenesat frem for ingeniørsat, og om ensidigt lysniveau med 60x60 lysarmaturer i bevidstløst grid erstattet af bevidst designet lys, der er adfærdsregulerende, motiverende og identitetsskabende.

I byggebranchen må vi tage harpiks på hænderne og holde fast i særbelysningen, som ofte lider en stille død pga. af stram økonomi. Alene navnet "særbelysning" indikerer vel, at det gør noget særligt.

Det diffuse lys, som i nogle tilfælde giver associationer til et spansk banklokale, gør os efter min mening æstetisk dovne. Det ville være en stor værdi, hvis det bliver overhalet af det rumskabende og funktionsbaserede lys, nemlig det gennemtænkte forhold mellem farve, lys og skygge, som er det stærkeste æstetiske virkemiddel, vi har i designprocessen.

NY KANDIDATUDDANNELSE OM LYS, TEKNOLOGI OG ARKITEKTUR

Lysdesign er i en kolossal udvikling og ny teknologi, intelligent lysstyring, nye typer energif effektive lyskilder og brugen af blandt andet mediefacader stiller store krav til tværfaglig viden om lys.

Aalborg Universitet København tilbyder fra efteråret 2014 en ny kandidatuddannelse, som skal imødekomme øget efterspørgsel efter kompetencer om lys.

Uddannelsen vil blive en kombination af medieteknologi, lys og arkitektur, hvilket der ifølge Innovationsnetværket Dansk Lys er stærkt brug for. Deres undersøgelser viser at danske virk-

somheder inden for en kort årrække har brug for at ansætte op mod 200 nye medarbejdere på dette højt specialiserede fagområde.

Dynamisk lysdesign dækker over en bredere forståelse for lysets effekter, og lysdesignere har med ny teknologi fået en unik mulighed for at gentænke lys og armaturer. Der er uanede muligheder og der ligger mange opgaver der ude. Ud over medieteknologi, lys og arkitektur, så kan der med fordel inddrages andre faggrupper i den kommende uddannelse og i designprocessen. Det kræver stor viden at lave funktionslys, men kan det lykkes, så kan resultatet give stor økonomisk og menneskelig merværdi.